

Internationella sjöfågelräkningen i Blekinge under januari 2013

Mats Olsson

För 37:e året så har de övervintrande sjöfåglarna räknats i mitten av januari. Den obrutna sviten av räkningar är oerhört värdefull. Att jämföra de olika åren, olika arters antal och fluktuationer är mycket spännande. Siffrorna ingår i den internationella räkningen som ”stys” från Lund av Leif Nilsson. Dessa sätts in i ett vidare perspektiv som täcker Europa. Genom räkningarna har man koll på förändringar som kan leda till beslut om skydd av övervintringsområden, åtgärder för att skapa lokaler som är näringsrika och därmed hysa stora koncentrationer av sjöfågel.

Som en del i räkningarna har Leif Nilsson, Lund planerat att göra några flygningar i Blekinge i vinter. Dessa flygningar ska ingå i MARMONI-projektet (<http://marmoni.balticseaportal.net/wp/>). Men isläget har och är sådant att det inte gått. I vintras 2011/2012 var det tänkt att flyga några linjer från land ut till djupt vatten för detta projekt, men det gick inte under större delen av vintern på grund av isen. Så förhoppningen var på denna vinter, men just nu ser det inte så mycket bättre ut. Tanken är att jämföra fågelförekomsten med de bottenundersökningar som görs inom MARMONI. Men det är halva februari och mars kvar, så det kan kanske bli några inventeringar senare.

Inventeringarna av Blekinge skärgårdarna har stått som modell inom en grupp som arbetar med att ta fram indikatorer vad gäller miljöstatus för att visa hur man kan göra sådana beräkningar. Den serie vi fått ihop i Blekinge är en av de längsta i Östersjön och vi har Hanöbukten som modellområde för detta arbete som syftar till att ge synpunkter på hur man mäter miljöstatus i samband med EUs nya marina direktiv. Inventeringarna blir mer och mer värdefulla. Man har dessutom börjat intressera sig för hur det står till med Hanöbukten på högsta nivå och Leif Nilsson har kallat till en hearing på den nya havsmyndigheten i Göteborg för att diskutera Hanöbukten och redovisa vad vi vet om fåglarna. Det blir ju dels flygningar till havs men inte minst de långåriga serier i skärgårdarna som är aktuella där. (*Citat ur mail från Leif Nilsson, Ekologiska institutionen, Lund*)

Metoden är att räkna alla svanar, gäss, simänder, dykänder, skrakar, lommar, doppingar, skarvar, rördrommar, hägrar, rörhöns, sothöns och alkor. En karta delar in Blekinge i ca 200 sektorer och som nås med hjälp av bil och fötterna. Sektorernas vattenyta spanas av och samtliga av de ovan observerade arterna räknas och sätts senare in i ett Excel-dokument. För att komplettera så använder

jag även *Svalan* och då har jag tagit med alla arterna och vad som är rapporterat under perioden mellan 4 och 19 januari. De observationer som tas med i materialet är fåglar som inte sträcker utan är stationära. Risken finns att någon av dessa ändå är passerande fåglar, men det rör sig om enstaka individer och dessa påverkar inte resultatet i helhet.

Årets räkning genomfördes kring mitten av januari. Även denna vinter har det varit ”svåra” islägen som gjort att många sektorer har siffran noll individer. Risken finns att en hel del fågel ligger ”utomskärs” dvs. utom synhåll för denna räkning från land. Det innebär att totalsiffran kanske inte stämmer med verkligheten. Att det under samtliga 36 år varit flockar av olika storlekar som inte kunnat räknas gör att materialet ändå blir relevant och kan jämföras.

Isläget var att från Bröms ner till Torhamns udde var det bitvis fast is, men med issörja på vissa sträckor. ”Problemet” detta år var att ett ymnigt snöfall dagen innan räkningen gjorde vägarna ofarbara vilket medförde att några sektorer inte besöktes. Den mildare perioden innan gjorde att stora delar av östra skärgården var öppen vilket medförde stor spridning på flockarna av dykänder. Det fanns dock fast is i centrala delarna av Blekinge och borta i väster. Längs med Listerlandet och runt Sölvesborg var det mest öppet vatten.

Under vintern 2012 hade vi en ”flyttning” av svanar mot SV och ett lägre antal kvarstannade individer. Knölsvanen (*Cygnus olor*) har fortsatt att minska och var i år 27 individer färre än 2012. Det kan vara en trend att knölsvanen har det svårare att klara ungfågarna under vintrarna. Sångsvan (*Cygnus cygnus*) ökade mycket marginellt med 7 individer. En mindre sångsvan (*Cygnus bewickii*) uppehöll sig i Elleholm i inledningen av räkningsperioden.

Hela Blekinge hade ett ordentligt snötäcke innan jul men detta smälte bort igen för att återigen lägga sig i inledningen av januari, dock mycket tunt. De gäss som uppehöll sig i Blekinge fanns huvudsakligen vid Ådala och vid Ramdala. Grågåsen (*Anser anser*) var drygt 1000 färre än 2012 med 1187 inräknade individer. Kanadagåsen (*Branta canadensis*) visade på samma tendens med endast 74 individer. 4 bläsgäss (*Anser albifrons*) och 1 vitkindad gås (*Branta leucopsis*) kunde räknas in. Det uppehåller sig 2 vitkindade gäss vid Kronolaxfisket i Mörrum, men dessa är förbryllande små vilket talar för att det är parkrymlingar.

Bland simänderna så är det som vanligt gräsanden (*Anas platyrhynchos*) som är den klart talrikaste med 6701 individer. Det uppehåller sig en rätt stor andel gräsänder i åarna i närheten av samhällena. Övriga simänder var bläsand (*Anas penelope*) 1 individ, snatterand (*Anas strepera*) med 18 individer och kricka (*Anas crecca*) med 12 individer samt stjärtand (*Anas acuta*) 2 individer.

Viggen (*Aythya fuligula*) återigen på topp med 44515 individer och är den ”vanligaste” av sjöfågarna. De utgör 2/3 av alla sjöfågarna denna vinter i januari. Brunanden (*Aythya ferina*) var i stort sett oförändrad med dryga 1300 individer. Berganden (*Aythya marila*) har ökat sin numerär i Blekinge och årets

antal blev 521 individer. Ejder (*Somateria mollissima*) fortsätter att vara få med 23 individer mot 12 förra året. Alfågel (*Clangula hyemalis*) 40 individer, sjöorre (*Melanitta nigra*) saknades och svärta (*Melanitta fusca*) hittades det endast 1 ex. av. Knipan (*Bucephala clangula*) förekom i ganska normalt antal med dryga 3100 ex.

Salskraken (*Mergus albellus*) sågs ”överallt” med fina flockar och var till antalet inräknade individer 1415. Stora flockar har kunnat ses på flera lokaler under vintern och i Tostebergaområdet sågs det i början av januari en ren flock om ca 600 individer. Denna lokal är förvisso utanför räkningsområdet men det visar på att salskraken ökat i antal. Småskräken (*Mergus serrator*) och storskraken (*Mergus merganser*) var i stort detsamma som förra året med 329 resp. 882 individer.

Smålom (*Gavia stellata*) räknades till 2 individer i år men det ligger flera lommar längre ut till havs som vi aldrig får kontakt med under räkningen. Storlom (*Gavia arctica*) likaså 1 ex. räknades. Smådoppingen (*Tachybaptus ruficollis*) slog rekord 2010 med hela 62 ex., 2012 blev det 8 ex. och i år 17 individer. Skäggdoppingen (*Podiceps cristatus*) fortsätter att minska och i år blev det 199 inräknade individer. Gråhakedopping (*Podiceps grisegena*) 3 individer och av svarthakedopping (*Podiceps auritus*) sågs det inga. Precis utanför räkningsperioden observerades några ex. på olika lokaler i Blekinge.

Storskarven (*Phalacrocorax carbo*) uppvisade en lägre siffra än 2012 nu med 330 individer. Att något håller på att hända med den övervintrande populationen råder det ingen tvekan om. Rödröm (*Botaurus stellaris*) finns i vassområdena men är mycket svårräknad och under räkningsperioden blev det noll individer. Men det har efteråt visat sig minst 2 individer vid bron över Munkahusviken i Karlshamn. Alltså är det mycket troligt att det finns långt många fler individer i vassarna dels i mellersta Blekinge men också i Sölveborgsområdet. Hägern (*Ardea cinerera*) har även denna vinter lämnat Blekinge och det sågs endast 13 individer. Rörhönan (*Gallinula chloropus*) har även den lämnat Blekinge för endast 1 ex. räknades men även här har det varit minst 2 individer vid Munkabron i Karlshamn. Sothöna (*Fulica atra*) var färre i år med 3269 individer. Men det kan vara så att några större flockar hållit till utom synhåll från räkningspunkterna.

Bland alkorna så är det som ”vanligt” tunt med individer. Sillgrissla (*Uria aagle*) 1 ex., tordmule (*Alca torda*) 2 ex. och tobisgrissla (*Cepphus grylle*) 2 ex. som kunde räknas in.

Totalt 666740 individer blev 2013 års räkning av sjöfågel som övervintrar i Blekinge. Totalt har nu dryga 1 760 000 sjöfåglar har räknats genom alla 37 åren.

Återigen ett stort TACK till Thomas Nilsson och Johan Wolgast som räknat från Valjeviken och till Matvik. Själv har jag räknat övriga delar från Bröms i öster till Matvik inkluderat de stora öarna.

Mats Olsson, Dalgången 23, 374 37 Karlshamn

Art	2009	2010	2011	2012	2013	Totalt 1976-2013
Knölsvan	2098	1954	1446	1223	1196	47865
Mindre sångsvan	0	0	0	0	7	8
Sångsvan	472	226	152	122	153	7121
Sädgås	1120	128	0	6	1076	5696
Bläsgås	9	3	0	0	4	54
Grågås	3461	280	6	2376	1189	20249
Kanadagås	1420	483	1	183	257	8337
Vitkindad gås	0	0	0	30	1	45
Gravand	0	0	0	0	0	25
Bläsand	4	1	0	0	1	43
Snatterand	12	8	5	20	18	87
Kricka	68	6	7	132	12	921
Gräsand	11994	8413	4890	13475	6774	210205
Stjärtand	3	0	0	0	2	17
Skedand	0	0	0	0	0	3
Brunand	1432	1137	672	1304	1362	41327
Vitögd dykand	0	1	0	0	0	1
Vigg	54988	29195	25947	44845	44515	1064177
Bergand	884	988	254	390	521	7389
Ejder	6	4	6	12	23	1238
Alförrädare	0	0	0	0	0	3
Alfågel	166	84	31	92	40	13351
Sjöorre	20	4	6	45	0	175
Svärta	7	10	1	5	1	156
Knipa	2335	2659	2038	2561	3122	73780
Salskrake	1642	1621	1073	682	1415	20066
Småskrake	667	150	583	365	329	9571
Storskrake	1193	607	435	862	882	37727
Smålom	2	1	0	1	2	85
Storlom	0	1	1	1	1	51
Obestämd islom	0	0	0	0	0	14
Vitnäbbad islom	0	0	0	0	0	1
Smådopping	50	62	8	12	17	311
Skäggdopping	585	264	136	393	199	7316
Gråhakedopping	1	3	4	6	3	97
Svarthakedopping	3	1	1	1	0	47
Storskarv	523	258	201	823	330	17852
Rördrom	2	5	0	1	0	22
Häger	66	20	2	14	13	1915
Rörhöna	3	6	1	1	1	28
Sothöna	11504	10471	1698	4711	3269	168491
Sillgrissla	0	1	0	0	1	6
Tordmule	0	0	2	1	2	9
Tobisgrissla	1	0	5	0	2	180
Alkekung	0	0	0	0	0	5
Summa	96741	59055	39612	74695	66740	1766067

